

Nederlandse literatuur in de 19de eeuw

Frans

ZUID

1795-1815

Franse periode

NOORD

1795-1806

Bataafse Republiek

1806-1813

Franse periode

1813-1815

Koninkrijk der Nederlanden

Verenigd

ZUID

1815-1830

Verenigd Koninkrijk der
Nederlanden

NOORD

1815-1830

Verenigd Koninkrijk der
Nederlanden

Willem I

Talen

- 6.235.000 inwoners, die Frans, Duits, Fries en Nederlands spraken
- Driekwart spreekt Nederlands:
 - 2.314.000 in het Noorden
 - 2.351.000 in Vlaanderen (toen nog + Zuid-Limburg)
- **MAAR:** sociale bovenlaag in Vlaanderen: sterk verfranst !!

N + Z: een kort huwelijk

- Religieuze spanningen
- Houding van de (verfranste) adel
- Economisch onevenwicht & sociale onrust
- Buitenlandse invloeden
- Persoonlijkheid van Willem I
- Taal- en cultuurbeleid

Belgische revolutie

Apart verder

ZUID

Vanaf 1830

Koninkrijk België

NOORD

Vanaf 1830

Koninkrijk der Nederlanden

Taalsituatie 1830

- ★ Eén natie, één taal
- ★ **Het Frans als enige officiële taal**
- ★ Zg. verschillende “Vlaamse dialecten” versus een prestigieuze, gestandaardiseerde taal (het Frans)

Protest

- ★ Protest alleen van een kleine groep intellectuelen uit de lagere middelklasse
- ★ Het begin van de Vlaamse Beweging

Vlaamse Beweging

- ★ de Vlaamse Beweging = ‘een complexe culturele en maatschappelijke stroming gericht op de wettelijke erkenning van de taal van de Vlamingen in België, op intellectuele ontplooiing en de sociaal-economische welvaart van Vlaanderen en op de bewustmaking en de erkenning van de Vlamingen als volk of als gemeenschap binnen of buiten het Belgische staatsverband.’ (Janssens 2005: 143-144)

Begin Vlaamse Beweging

- ★ “Aanvankelijk werd de strijd gevoerd door een groepje intellectuelen zonder politieke invloed en zonder aanhang.”
(De Vries 1995: 117)
- ★ Opm.: alleen vermogende (rijke) burgers mochten stemmen, en zij waren Franstalig/verfranst

Moeilijkheden

- ★ “emotioneel”: net onafhankelijk, het Nederlands herinnert te veel aan (de taalpolitiek van) Willem I
- ★ Overheid, adel, bourgeoisie, hogere clerus: waren al verfranst
- ★ Meer Vlamingen, maar Wallonië economisch sterker
- ★ Verdeeldheid in eigen rangen: “Hollands” of “Vlaams”?

Integrationisten

- ★ => “Hollands”
- ★ Integrationisten
- ★ Aansluiting bij de taal van het noorden
- ★ [daar immers standaardtaal, barricade tegen het Frans]
- ★ Bijv. Jan Frans Willems (“de vader van de Vlaamse Beweging”)

J. M. W. Turner

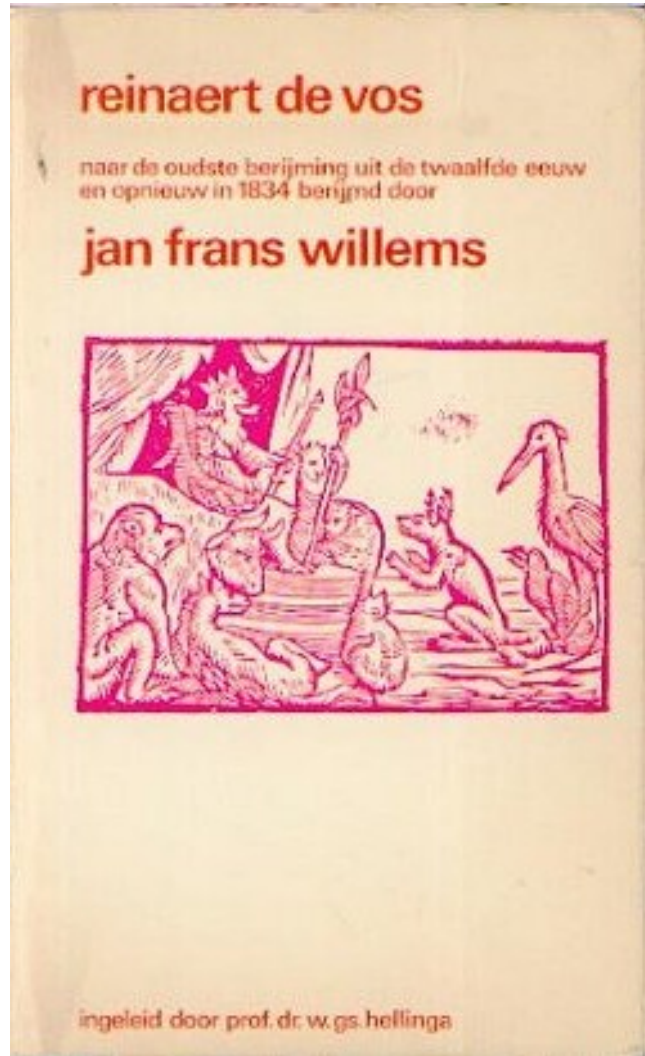

Particularisten

- ★ => “Vlaams”
- ★ Particularisten
- ★ Het Vlaams als aparte taal
- ★ [“Hollands” geassocieerd met rijk van Willem I en protestanisme]
- ★ Bijv.: Guido Gezelle

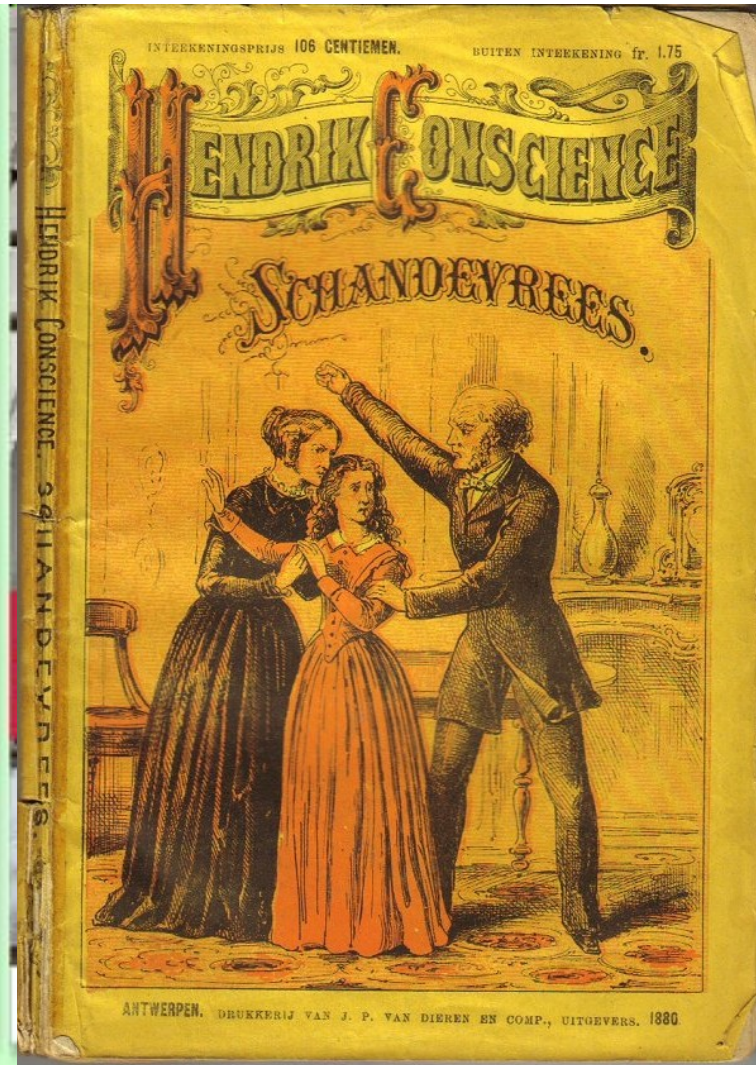

Jan Frans Willems

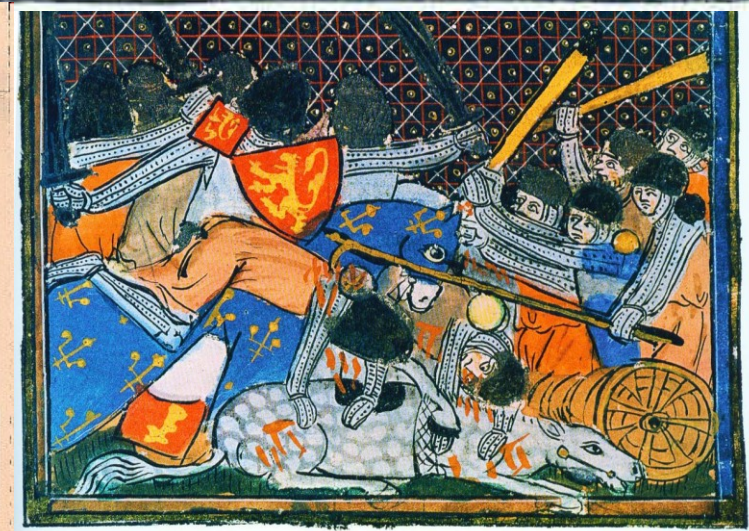
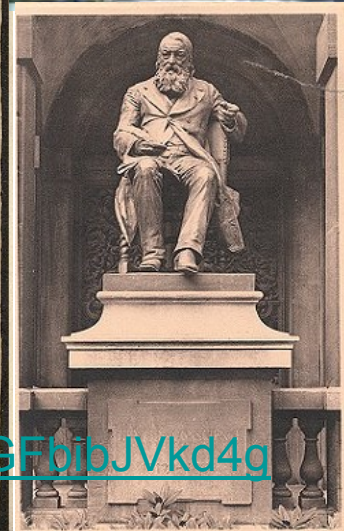

Hand-out!

Hendrik Conscience

Hand-out!

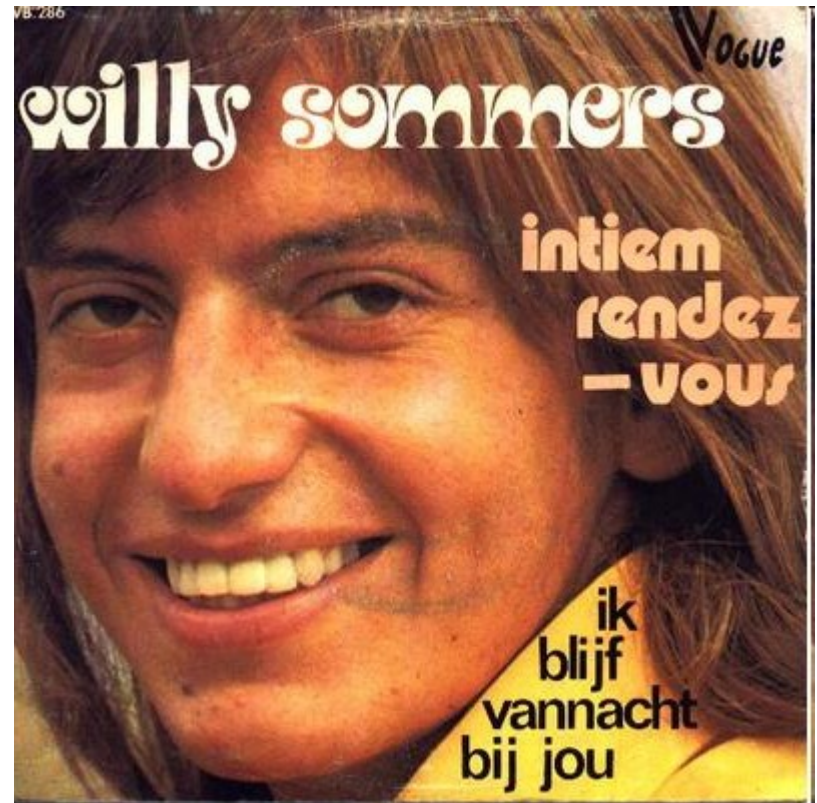
<http://www.youtube.com/watch?v=GFb1bJVkd4g>

De leeuw van Vlaanderen

De leeuw van Vlaanderen

- ★ Willy Sommers, *Vlaanderen de Leeuw*
- ★ <http://www.youtube.com/watch?v=ufaz96MmOCQ>

Guido Gezelle

Hand-out!

Gezelle

★ “Dien avond en die roze”. Uitvoering Myrddin + Wannes van de Velde (IS)

★ “Het Schrijverke”.

<http://www.youtube.com/watch?v=ipbnUn7cRXg> (uitvoering Will Ferdy)

De romantiek

MARITA
MATHIJSEN
*Nederlandse literatuur
in de romantiek
1820-1880*

UITGEVERIJ VAN NELLE

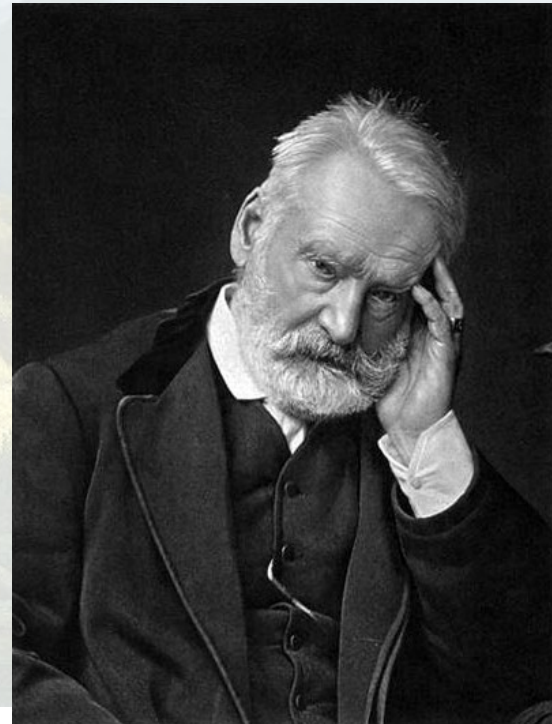
Hand-out!

De romantiek

De romantiek

- Lord Byron (1788 – 1824)
- Victor Hugo (1802 – 1885)

De romantiek

Originaliteit

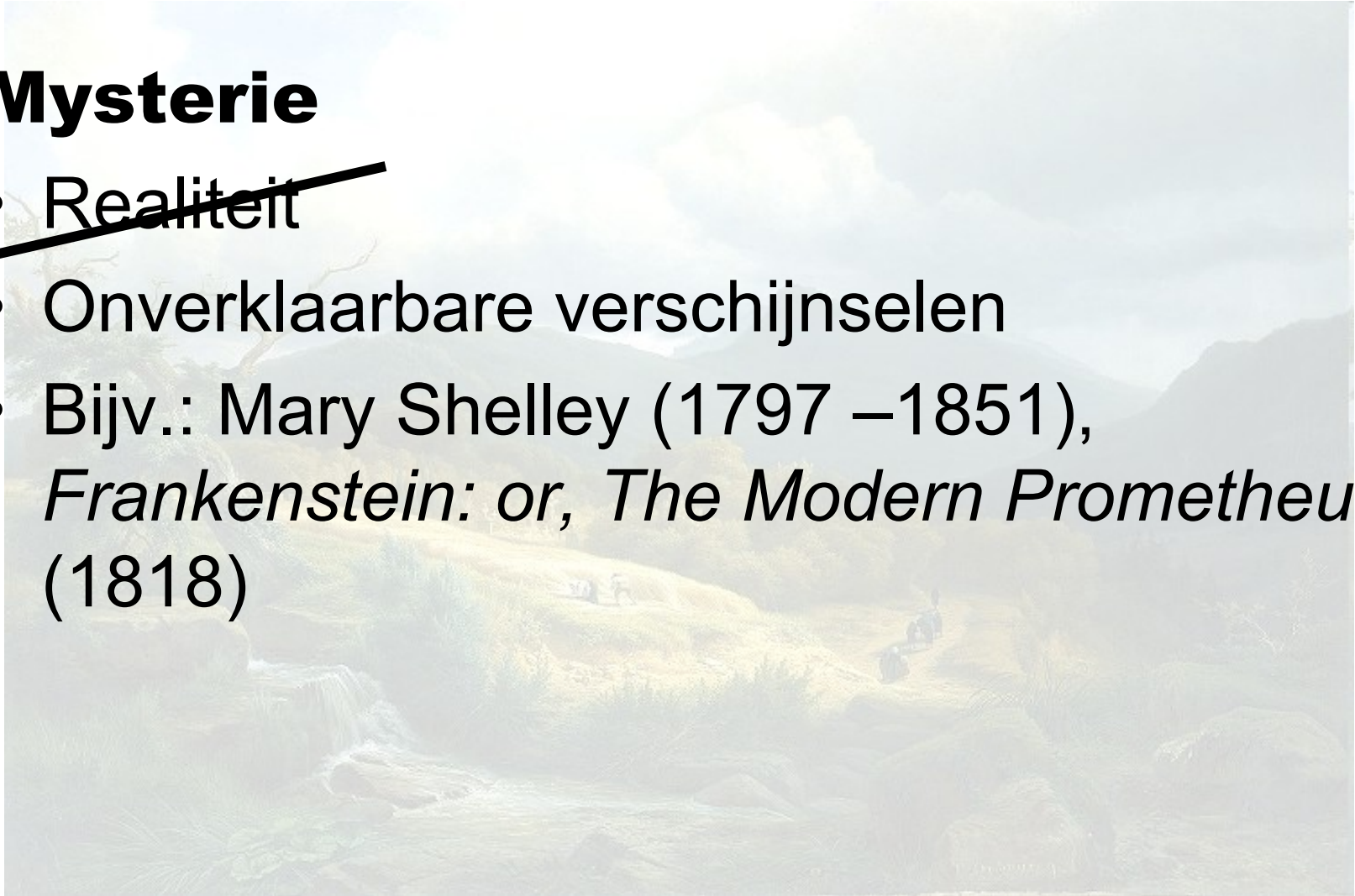
- Individualisme
- De dichter als genie
- Bijv. Byron

De romantiek

Mysterie

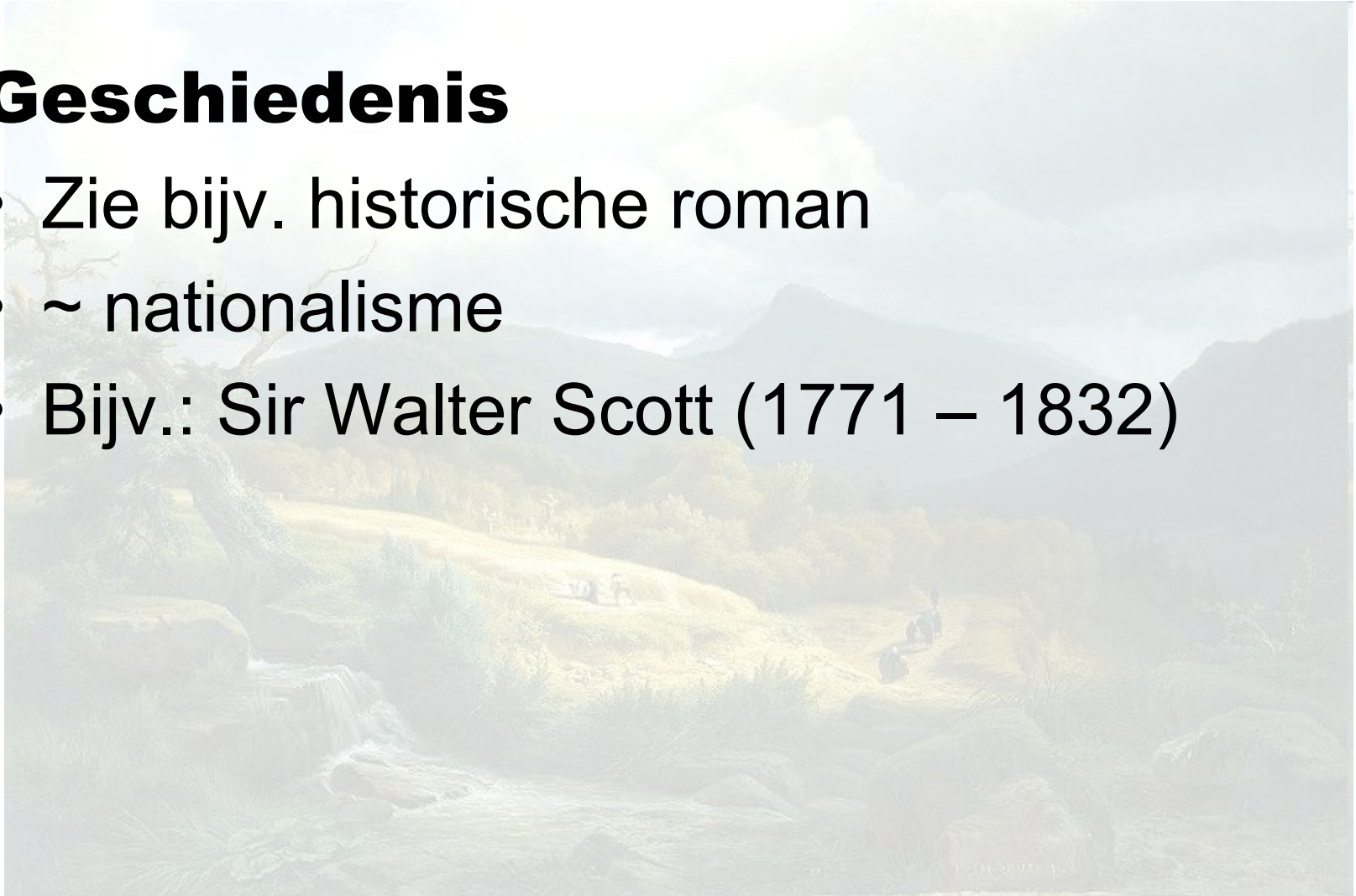
- ~~Realiteit~~
- Onverklaarbare verschijnselen
- Bijv.: Mary Shelley (1797 –1851),
Frankenstein: or, The Modern Prometheus
(1818)

De romantiek

Geschiedenis

- Zie bijv. historische roman
- ~ nationalisme
- Bijv.: Sir Walter Scott (1771 – 1832)

De romantiek

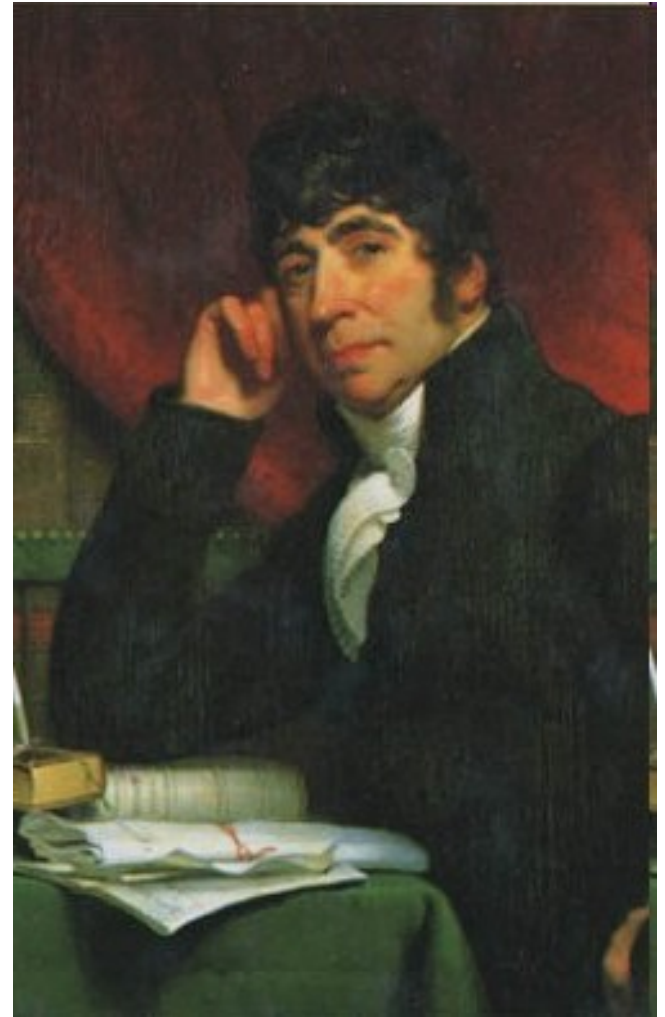
Contrasten

- In stijl
- En in inhoud

Willem Bilderdijk

- (1756 – 1831)
- Het gevoel
- Terug naar vroeger
- Doodsverlangen

Willem Bilderdijk

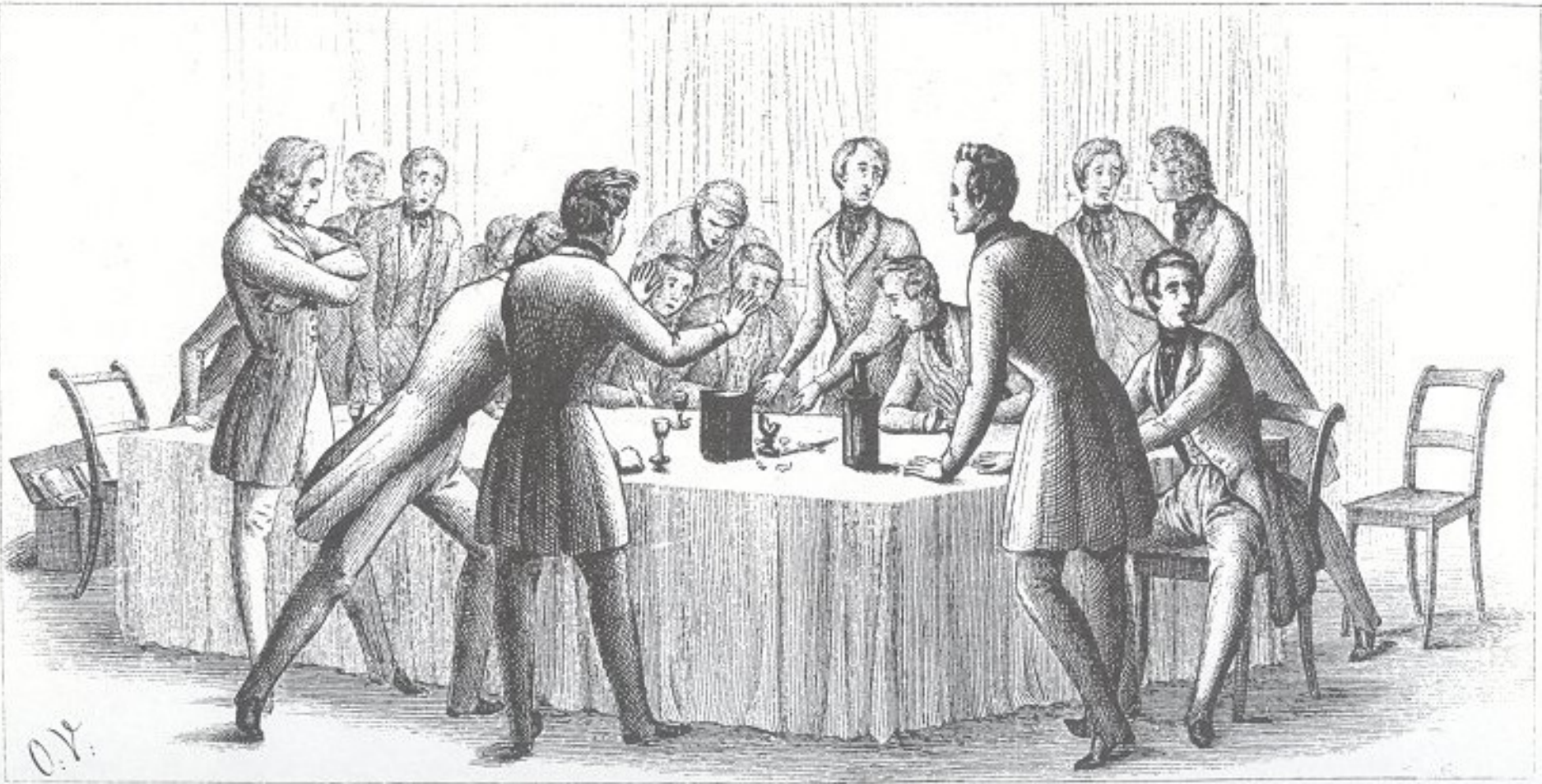
“Laten we van elkaar houden, mijn ziel! en moge geen enkele kracht, moge niets op de wereld, moge zelfs de dood ons niet uit elkaar rukken! Laten we de hele wereld verachten; laten we alles vergeten wat ons in de weg zou kunnen staan; en laten we aan God onze brandende harten opdragen, die verenigd zijn door het meest edele en verheven gevoel waartoe de mensheid in staat is. Laten we alles, elke overweging opofferen aan deze liefde, waarvan het vuur, als het waarachtig is, elke hindernis moet verteren en vernietigen, o mijn Godheid, alles geef ik voor je op; ik vraag je niets: maar als je hart durft te spreken, luister er dan naar - ! Daarvan hangt al mijn geluk, mijn hele leven af. - Adieu!” (>liefdesbrief)

Willem Bilderdijk

Poëzie = “Uitstorting van gevoel [...] dat zich uitspreken [...] moet, en anders zou het hart barsten en de geest vervallen tot de overspanning van de razernij. Wie dit niet meegemaakt heeft, wie niet weet wat de onweerstaanbare dronkenschap van het gevoel is die men Poëzie noemt, wie zich koel en kalm in zijn leunstoel neerzet om een vers te maken, wie zich dat wat hij zeggen wil bedenkt, dit in woorden onderbrengt, deze woorden in een maat zet en het rijm bij die verzen zoekt... laat, o mijn vrienden, laat deze welmenende sukkel zijn troostrijke inbeelding, maar u zult nooit misleid worden om deze man voor een Poëet te houden of zijn nietige koude voortbrengselen als Poëzie te zien.”

Nicolaas Beets

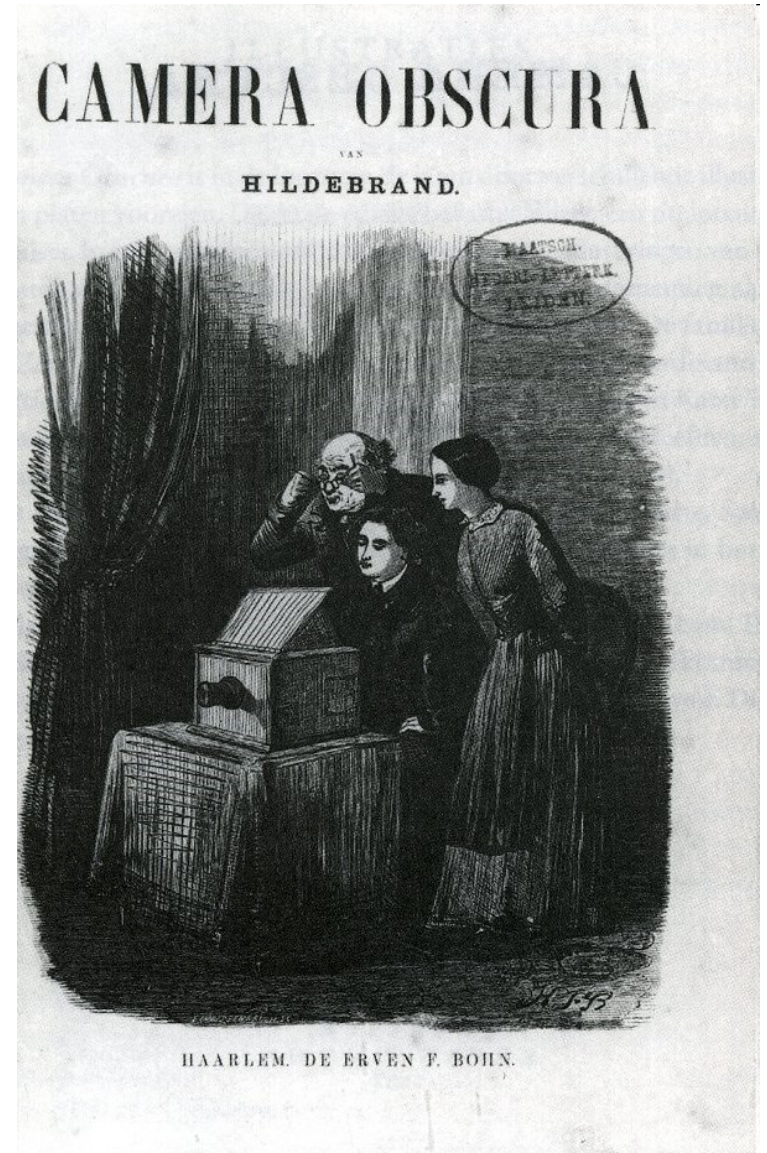
VII.

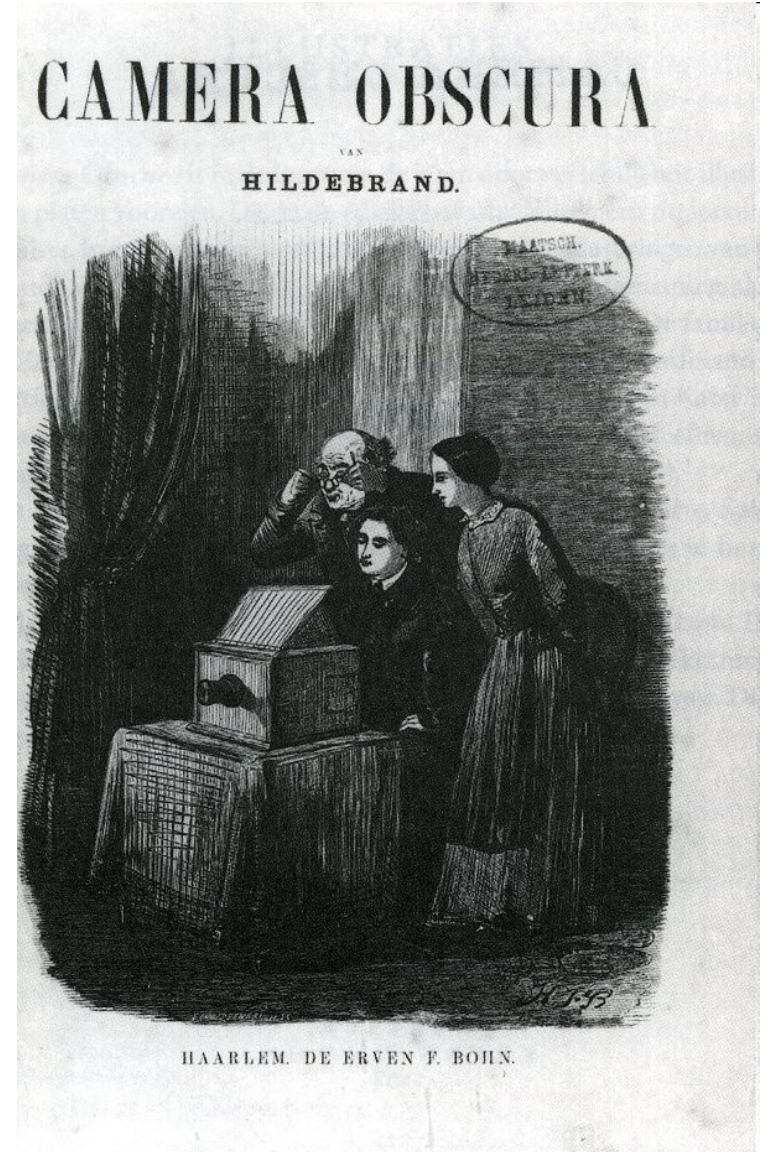
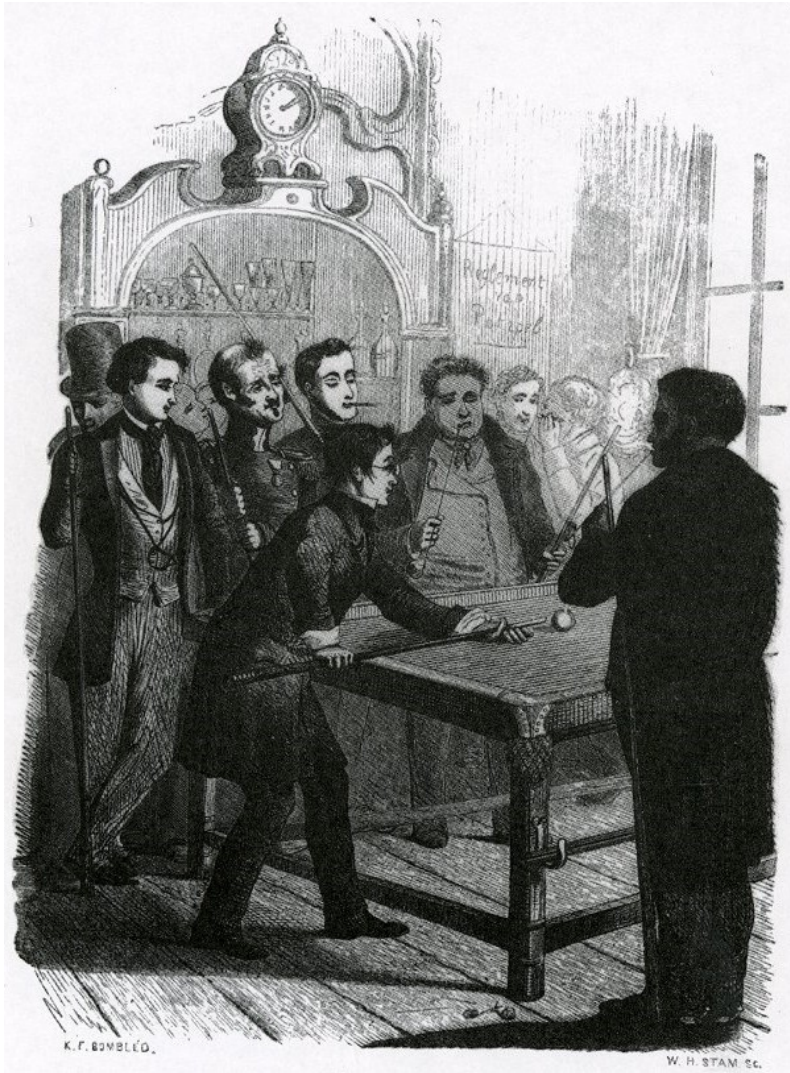
DE REEDERIJERS-KAMER VOOR UITEERLIJKE WELSPREKENIDHEID.

Nicolaas Beets

- (Zwarte) romantiek
(~ Bilderdijk, Byron)
- Humoristische werken
- Later: predikant

Nicolaas Beets

Nicolaas Beets

- “De *Camera obscura* was een *reality soap*. Het was natuurlijk geen televisieprogramma, maar er zijn wel veel gelijkenissen. Wat je voorgeschoteld krijgt, zijn een hele reeks situaties die soms dramatisch zijn, maar vaker nog grappig. Die situaties zijn geïnspireerd door echte gebeurtenissen. En ze gaan in de eerste plaats over gewone mensen. De *Camera obscura* verscheen ook niet in één keer, maar het boek werd steeds opnieuw uitgegeven. En telkens – zoals bij een nieuwe aflevering van een soap – kwamen er van die situaties van gewone mensen bij. En net als sommige *reality soaps* kende de *Camera obscura* een gigantisch succes. Niet voor enkele seizoenen, maar de hele negentiende eeuw lang. De laatste druk verscheen nog in 2002.”

Hendrik Tollens

Hendrik Tollens

*Tafereel van de
overwintering der
Hollanders op
Nova Zembla in de
jaren 1596 en 1597
(1918)*

Hendrik Tollens

Wien Nederlands bloed

http://www.youtube.com/watch?v=9ed_41T-07U

Piet Paaltjens

“Kun je je voorstellen dat iemand zijn hele leven lang doet alsof er een dubbelganger van hemzelf bestaat die de gedichten heeft geschreven die hij eigenlijk zelf heeft gemaakt? Die ook in het dagelijkse leven doet alsof hij brieven van die dubbelganger krijgt en die zelfs doet alsof die man verdwenen is en zijn literaire nalatenschap achtergelaten heeft voor hem?”

Dat is wat François HaverSchmidt deed met de figuur Piet Paaltjens.”

Piet Paaltjens

- Humor
- (vs)
- Teleurstelling, zwarte romantiek

Piet Paaltjens

★ Aan Rika

★ <http://www.dichtvorm.nl/flaatjes/main.htm>

Piet Paaltjens

